

Store muligheter ved økt samarbeid i offentlig sektor

«Tolletaten er den etaten som gjør mest for samfunnssikkerheten. Men det er det ingen som vet».

PUBLISERT 6. JAN. 2025 | OPPDATERT 18. MARS 2025

Denne teksten ble første gang publisert i Dagens Perspektiv 02.01.2025.

Slik oppsummerte forsker Sasan Zarghooni-Hoffmann ved Universitetet i Stavanger (UiS) situasjonen for tollerne i et foredrag under Forskningsrådets konferanse «Forskningssamtalen» nylig. Folk flest assosierer Tolletaten med kvoten og funn av narkotika, og de færreste vet at Tolletaten forholder seg til 16 departementer og utfører viktige oppgaver for dem alle.

For eksempel er det nok ikke mange som vet at i løpet av det første halvåret av pandemien ble det konfiskert 23 millioner jukse-munnbind på grenseoverganger inn til Norge, og at Tolletaten dermed hadde en helt avgjørende rolle for folkehelsen i Norge.

I sitt forskningsprosjekt ser Zarghooni-Hoffmann nærmere på Tolletatens måte å samarbeide med andre etater på. Konklusjonen er at Tolletaten skiller seg veldig fra andre etater i Norge, og derfor blir bidrag deres lett oversett. Dette setter fingeren på en viktig og bredere utfordring: Det er overraskende lite koordinering på tvers i offentlig sektor.

Økt samarbeid i offentlig sektor gir store muligheter. Offentlig sektor er en bærebjelke i det norske samfunnet og det er avgjørende at sektoren evner å omstille seg i takt med de store utfordringene vi står overfor, enten det er inkludering, klimaendringer, kunstig intelligens eller eldrebølgen. Skal vi lykkes med denne omstillingen er det stort behov for forskning og innovasjon for, i, og med offentlig sektor slik at vi får ny kunnskap og dermed er bedre rustet til å møte fremtiden.

En viktig forutsetning er at vi styrker samhandlingen på tvers av sektorer og departementsansvar. Så og si alle utfordringene vi står overfor er komplekse og sammensatte og krever ikke bare bedre samhandling, men også nytenkning, innovasjon og nye løsninger. For å få til det, trenger vi mer forskning og kunnskap på hvordan vi best kan samordne innsatsen i vår mangfoldige offentlige sektor og hvordan vi best kan jobbe for å møte nye utfordringer.

Forskning og innovasjon i offentlig sektor gir bedre og mer effektive tjenester og nye løsninger på komplekse utfordringer. Dette er avgjørende for fremtidig velferd og gode liv, men også for samfunnssikkerhet og beredskap.

I Sverige skal de møte samfunnsutfordringene gjennom en stor offentlig innovasjonsinvestering for 2030-tallet, herunder også private bidrag. Slik ønsker man å drive frem bærekraftig utvikling, reformer i offentlig og demokratisk forvaltning. Sverige øker den offentlige FoU-innsatsen for å møte offentlig sektors omstillingsbehov.

Tilsvarende tiltak ser vi også i Danmark, der en satsing i kommunene skal munne ut i anbefalinger til regjering og Folketinget om systemjusteringer for mer og bedre velferdsinnovasjon. Bakgrunnen er at kommuner står overfor betydelige utfordringer med fortsatt å levere 'borgernær velferd' av høy kvalitet.

For Norge betyr dette at vi må tilpasse oss endringene og samtidig lede an i utviklingen av løsninger som kan bidra til en bærekraftig fremtid. Vi må bruke eksisterende og ny kunnskap for å møte samfunnets behov og iverksette løsninger som fungerer.

I Norge har vi ett Forskningsråd som har ansvar for å finansiere forskning og forskningsbasert innovasjon på vegne av alle departementene. Vi rådgir alle departementene om kunnskapsbehov og utfordringsbildet. Dermed får vi også en viktig koordinerende funksjon, og vi er opptatt av å bidra til å koble og muliggjøre rettet innsats på områder der

offentlig sektor har forsknings- og innovasjonsbehov.

Et konkret eksempel på dette er at Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har bevilget penger til ny forskning for å styrke bærekraftige kommunale helse- og omsorgstjenester. Sammen med KS og Kreftforeningen har vi jobbet for å utvikle forsknings- og innovasjonssatsingen, som tar utgangspunkt i kunnskapsbehov som kommunene selv har.

Vi finansierer også doktorgradsprosjekter i offentlige virksomheter for å øke forskningsinnsatsen, styrke forskningskompetansen i offentlig sektor og fremme samarbeid mellom academia og offentlige aktører. I tillegg samarbeider vi også med kommunal sektor og andre offentlige aktører for å sikre relevans og bidra til å ta forskningsresultater raskest mulig i bruk.

En annen kjeppest for meg er hvordan vi bruker offentlig innkjøp. Hvert år kjøper det offentlige Norge varer og tjenester for svimlende 780 milliarder kroner. Her ligger det et stort og uforløst potensial for innovasjon. Ambisiøse offentlige bestillere kan skape nye markeder og fremoverlente private aktører kan finne muligheter til å vinne nye eller større markeder. Innovative offentlige anskaffelser er en nøkkel, ikke bare for offentlig sektor, men også for verdiskaping i næringslivet.

Fremover må vi tenke nytt og samarbeide på tvers av sektorer. Offentlig sektor i Norge bør være en drivkraft for positive endringer både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom strategiske grep, samarbeid og vilje til å tenke utenfor boksen, kan vi forme en fremtid hvor Norge er et bærekraftig, innovativt og inkluderende samfunn. Offentlig sektor må jobbe tett med private bedrifter, forskningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner for å utvikle og implementere nye løsninger.

Zarghooni-Hoffmanns foredrag om tolletaten gir oss en viktig lærdom. Ved å rive ned siloene i offentlig sektor legger vi et bedre grunnlag for å samarbeide på tvers – og forskning og ny kunnskap tatt i bruk er helt avgjørende for å finne ut hvordan vi best kan samordne innsatsen.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 9. april 2025, kl. 22.00 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.